

La nomenclatura científica i la toponímia

per Antònia Maria Cirer Costa i Enric Ribes i Mari

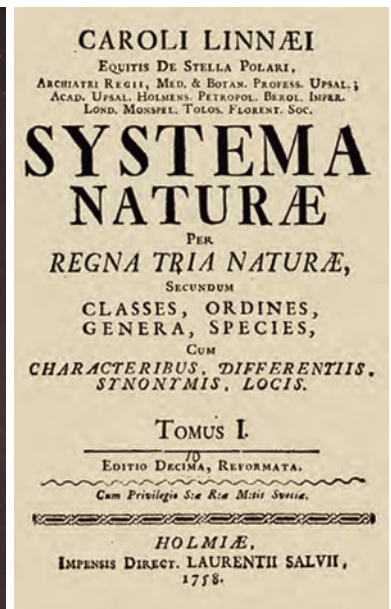
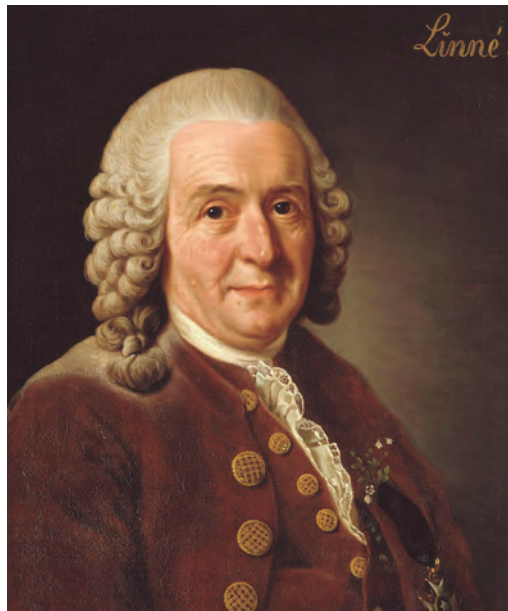
1. Introducció

La manera com anomenam un lloc sembla que no ha de tenir cap altra implicació que la de caracteritzar-lo i individualitzar-lo –i això ja és molt!–, per tal de diferenciar-lo d'altres indrets veïns o amb característiques similars.

Tanmateix, en l'àmbit de les Ciències Naturals hi ha quelcom més, ja que el nom del lloc fa la cosa. Amb el lloc, hi va implícit tot un seguit de factors ecològics, florístics i faunístics, que ens permeten tenir molta més informació complementària del que seria una simple ubicació indicada pel nom. A tot allò que la Geografia designa amb un topònim, se li ha d'afegir tot el que té alguna significació ecològica: des de la pluviometria o l'exposició a la brisa marina, fins a catàlegs de presència o absència d'espècies animals i vegetals. Tot queda clos entre les lletres que designen una ubicació concreta. Especialment, si el topònim fa referència a una illa, ja que els límits de l'illa són els límits infranquejables d'aquest ecosistema concret designat pel seu topònim.

A les Pitiüses hi ha un gran nombre d'illes, illots, esculls, on el nom de cada un d'ells designa tot un conjunt natural amb tots els seus factors abiòtics, les seues característiques faunístiques i la seua flora particular.

Aquests petits retalls de terra emergida han estat el lloc propici on es poden observar models de distribució de certes espècies de plantes amb elevat valor biogeogràfic. També on s'han desenvolupat diversos processos evolutius que afecten moltes espècies de caragols terres-



A l'esquerra, retrat de Carl von Linné pintat per Alexander Roslin el 1775 (oli sobre tela exposat actualment al castell de Gripsholm).

A la dreta, una portadeta de la seua obra, en una edició de 1758.

tres, d'insectes tenebrionids i, d'una manera esplendorosa, les sargantanes.

2. Noms llatinitzats

En aquestos casos, els científics solen tenir un gran respecte pels noms de llocs, pels topònims, que solen utilitzar-se amb la major precisió possible per tal de determinar on s'ha realitzat una troballa, una observació, o una tasca concreta. I això és així de tal manera que en moltes espècies animals o vegetals insulars, en la seua denominació científica, es rendeix homenatge al lloc on viuen. Ara bé, si els científics solen fer cas dels topònims locals, moltes voltes es dona el cas que el fet de no disposar d'una cartografia oficial prou acurada pel que fa a

l'ortografia dels noms de lloc ha originat denominacions científiques prou estranyes, quan no directament aberrants.

La denominació científica dels éssers vius la va proposar el suec Carl von Linné (Småland 1707 – Uppsala 1778) amb el sistema de nomenclatura binomial que utilitza la llengua llatina. Aquest sistema binomial pot esdevenir trinomial quan es tracta de subespècies, com és el cas de molts d'endemismes de les Pitiüses. Dels dos noms per a nomenar un organisme, el gènere sol declinar-se com a nominatiu singular, i l'espècie com a genitiu de la mateixa declinació, tot mantenint la concordança. Per tant, quan es vol dir que un organisme és de tal lloc, i el topònim passa a formar part del



A dalt, *Ancistrocerus ebusitanus*, abella endèmica de Mallorca, Eivissa i Cabrera. Extret de *Veröffentlichungen aus dem Übersee-Museum Bremen*, 1978.

nom de l'espècie (o subespècie), s'ha de llatinitzar el topònim, sempre utilitzant la declinació a la qual pertany el primer nom. Així, per designar una espècie del gènere *Trochoidea* (primera declinació) que només habitàs, posem per cas, a l'illa Murada, en diríem *Trochoidea muradae*. En aquest cas, hi ha l'espècie *Trochoidea ebusitana* i la subespècie *Trochoidea ebusitana muradae*.

Si es tractàs d'un pi (gènere *Pinus* de la segona declinació), en diríem *Pinus muradai*. I si fos una argelaga (gènere *Ulex*, tercera declinació) tendríem una hipotètica espècie *Ulex muradais*. A vegades, però, una espècie es classifica dins un taxó i posteriorment es comprova que en realitat pertany a un altre taxó. Per exemple les sargantanes d'Eivissa foren classificades inicialment com una varietat de les sargantanes de les parets: *Lacerta muralis pityusensis*. El nom del lloc, Pitiüses, ha de concordar amb *muralis*. Posteriorment es va observar que no eren de l'espècie *muralis* sinó que constituïen una espècie autèntica *Lacerta pityusensis*; i aquí, ja va aparèixer la primera discordança declinativa entre *Lacerta* (primera declinació) i *pityusensis* (tercera). Per embolicar-ho més, el gènere *Lacerta* es va dividir posteriorment en diversos taxons i la nos-

tra sargantana va anar a parar al gènere *Podarcis*, altre cop amb un nou canvi de declinació.

Entretant, es varen descriure moltes noves subespècies amb el nom atorgat concordant amb el gènere del moment (ara *Lacerta*, ara *Podarcis*), amb el resultat que ara tenim un llistat de noms subespecífics que no passarien un examen de llatí de nivell de batxillerat, ja que hi manca concordança.

En aquests casos no es poden retocar els noms d'espècie ni de subespècie per tal que concordin les declinacions, sinó que es deixen tal com estaven, amb la consegüent dissonança entre gènere, espècie i subespècie. Igual que als noms propis, no se'ls apliquen les normes ortogràfiques. Així, a Eivissa i a Formentera, com a Catalunya, tenim els cognoms *Ribas* –grafia arcaica– i *Ribes* –grafia normativa–, però mentre que hi ha uns procediments establerts per a procedir a regularitzar la grafia d'un llinatge, no és així pel que fa a les denominacions científiques, que es regeixen per unes normes molt més rígides. En el món científic hi ha diverses comissions que aproven o rebutgen aquestes denominacions: la International Commission of Zoological Nomenclatures (ICZN), la International Commission of Botanical Nomenclatures (ICBN), la Inter-

national Commission of Bacteriological Nomenclatures. Totes tres comissions es reuneixen amb una periodicitat molt llarga, i és aleshores quan aproven o rebutgen nous noms o quan aproven alguns canvis, quasi sempre amb criteris molt restrictius. Així, per exemple, la normativa que regula aquests canvis, considera, en l'article 32.5, que la simple transcripció incorrecta o un nom mal llatinitzat, no són grafies originals incorrectes, i per tant no són susceptibles de ser corregides.

Per tant, als canvis de criteri científic pel que fa a les espècies o subespècies, sense corregir-ne la concordança en les declinacions, s'hi ha d'afegir el fet que en moltes denominacions científiques no es llatinitzen bé els topònims o es creen gentilicis que no són de bona formació.

3. Alguns problemes de la inclusió dels topònims en les nomenclatures científiques

La inclusió de noms de lloc en les denominacions científiques de les espècies i subespècies presenta avantatges evidents, especialment en el cas dels endemismes, però també té alguns inconvenients: en primer lloc, l'adequació del topònim a l'àrea d'hàbitat de l'espècie; en segon lloc, la manera com s'inclou el nom de lloc en el científic.

3.1. Problemes d'adequació entre el topònim que forma part del nom científic i el lloc

No es tracta d'un problema menor, tot i que no és el més important. A vegades una nova espècie o subespècie és batejada amb el nom d'un lloc concret, i pot passar que l'hàbitat de la nova espècie o subespècie sigui molt més ample, o més reduït, o fins i tot que, passat un temps, la nova espècie o subespècie batejada ja no sigui present en el lloc on es va descobrir. Casos, n'hi ha molts i diversos. Ací, a manera d'exemple, només hem pres els exemples de fauna endèmica de les Balears (Pons & Palmer 1996), però també ho podríem fer extensiu a la flora.

a) Espècies o subespècies que tenen un hàbitat més extens del que indica el topònim del nom científic:

1. *Spauligodon cabreræ* Castaño, Zapatero i Solera 1988 (és present a totes les illes, tret de Mallorca).

2. *Pseudoniphargus pedræ* Pretus 1990 (no només es troba a sa Pedrera de Formentera, sinó també a Eivissa).

3. *Echinogammarus claptoczi ebusitanus* Margalef 1951 (malgrat el gentilici, també es troba a Menorca).

4. *Bembex ebusiana* Giner 1934 (espècie present també a Mallorca).

5. *Orthomus trapezicollis formenteræ* Breit 1933 (també és present a Eivissa).

6. *Tentyria ophiuræ* Codina 1918 (malgrat que pot semblar un endemisme formenterer, també es troba a Eivissa).

7. *Alphasida ibicensis ovalaris* Escalera 1925 (no és un endemisme eivissenc, sinó pitiús, ja que també és present a Formentera).

8. *Nesotes viridicollis ibicensis* Español 1940 (com en el cas anterior, també es troba a Formentera).

b) Espècies que presenten un hàbitat més reduït del que indica el topònim del nom científic:

1. *Allochermes pityusensis* Beuer 1961 (només és present a Eivissa).

2. *Hypogastrura pityusica* Ellis 1974 (com l'anterior, només és present a Eivissa).

3. *Platyderus balearicus* Jeanne 1970 (només es troba a Eivissa).¹

4. *Airaphilus nasutus balearicus* Español 1943 (només és present a Eivissa).

5. *Heliopathes balearicus* Español 1955 (espècie que només es troba a Eivissa i a Formentera).

6. *Probaticus balearicus* Español 1980 (es tracta d'un endemisme formenterer).

1. En aquest cas, a més, la denominació de la subespècie eivissenc no és paral·lela a les d'altres illes: l'espècie *Platyderus majoricus* Jeanne 1988 només es troba a Mallorca; la *Platyderus formenteræ* Jeanne 1988, a Formentera. En canvi la d'Eivissa presenta el gentilici que correspon a tot l'arxipèlag.



A dalt, l'illa Murada, hàbitat d'alguns curiosos endemismes (foto: Enric Ribes).

7. *Pseudorhinus impresicollis pityusensis* Compte 1966 (com en el cas anterior, aquesta subespècie només es troba a Formentera).

c) Espècies que presenten un hàbitat diferent del que indica el topònim del nom científic:

1. *Eliomys quercinus ophiuræ* Thomas 1925 (aquesta espècie només és present a les antigues Balears: Mallorca i Menorca).

3.2. Problemes d'adequació entre el topònim que forma part del nom científic i el lloc

En una comunitat lingüística amb marcada disglòssia, com la catalanòfona en general i l'eivissenca i formenterera en particular, és d'esperar que els noms dels topònims menors tenguin una transmissió oral, i que no sempre quedin ben reflectits en el moment de fixar-los per escrit. Cal tenir en compte, a més, que, fins a la darrereria del segle XX, pràcticament tota la cartografia oficial era feta en castellà i massa vegades els topònims eivissencs i formenterers apareixien amb grafies errònies quan no amb formes directament aberrants. I això és el que ha passat amb el nom d'alguns illots: han aparegut escrits amb grafies distorsionades i la nomenclatura científica –moltes vegades proposada per autors que escrivien en castellà, alemany o anglès– ha

reflectit –i fins i tot fet més gran– la distorsió.

Vegem, a continuació, alguns dels problemes generats a l'hora de batejar noves espècies i subespècies amb noms que inclouen un topònim o un gentilici que en deriva:

a) Noms que prenen com a base topònims antics, com *Pitiüses* o *Offüsa*:

1. *Strongyloides ophiuræ* Roca i Hornero 1992.

2. *Oxychilus pityusanus* Riedel 1969.

3. *Trochoidea (=Xerocrassa) ebusitana calasaladæ* Jaeckel 1952.

4. *Trochoidea (=Xerocrassa) ebusitana vedræ* Jaeckel 1952.

5. *Allognatus (Iberellus) hispanicus pythiusensis* Bofill i Aguilar-Amat 1924.

6. *Allochermes pityusensis* Beier 1961.

7. *Pseudoniphargus pityusensis* Pretus 1990.

8. *Echinogammarus claptoczi ebusitanus* Margalef 1951.

9. *Hypogastrura pityusica* Ellis 1974.

10. *Ancistrocerus ebusitanus* Lichtenstein 1884.

11. *Bembex ebusitana* Giner 1934.

12. *Entomoculia ebusica* Coiffait 1973.

13. *Decatocerus pityusensis* Besuchet 1958.



A dalt, l'illot de s'Ora, vist des d'Eivissa. El nom d'aquest illot, mal escrit i mal interpretat, ha donat lloc a diverses denominacions científiques prou incorrectes (foto: A. M. Cirer).

14. *Tentyria ophiusae* Codina 1918.
15. *Asida mater cunicularia* Escalera 1925 (a sa Conillera i altres illots de Ponent).
16. *Pseudorhinus impresicollis pityusensis* Compte 1966.
17. *Podarcis pityusensis ahorcadosi* Eisentraut 1930.
18. *Podarcis pityusensis calaesa-ladae* Müller 1928.
19. *Podarcis pityusensis canarensis* Cirer 1981.
20. *Podarcis pityusensis caragolensis* Buchholz 1954.
21. *Podarcis pityusensis characae* Buchholz 1954.
22. *Podarcis pityusensis formenterae* Eisentraut 1928.
23. *Podarcis pityusensis frailen-sis* Eisentraut 1928.
24. *Podarcis pityusensis gasta-biensis* Eisentraut 1928.
25. *Podarcis pityusensis gorrae* Eisentraut 1928.
26. *Podarcis pityusensis hortae* Buchholz 1954.
27. *Podarcis pityusensis mura-dae* Eisentraut 1928.
28. *Podarcis pityusensis negrae* Eisentraut 1928.
29. *Podarcis pityusensis puerco-sensis* Buchholz 1954.
30. *Podarcis pityusensis purroi-gensis* Buchholz 1959.
31. *Podarcis pityusensis pityu-sensis* Boscà 1883.

32. *Podarcis pityusensis ratae* Eisentraut 1928.
33. *Podarcis pityusensis redonae* Eisentraut 1928.
34. *Podarcis pityusensis tagoma-gensis* Müller 1927.
35. *Podarcis pityusensis torre-tensis* Buchholz 1954.
36. *Podarcis pityusensis vedrae* Müller 1927.
37. *Apodemus sylvaticus fru-mentariae* Sans-Coma i Kahmann 1977.
38. *Eliomys quercinus ophiusae* Thomas 1925.

El problema que es fa palès en les nomenclatures anteriors és la discrepància a l'hora d'escriure la llatinització del topònim *Pitiüses* i del seu gentilici. L'origen de la discrepància és, al cap i a la fi, l'etimologia, un problema que ve d'antic. Mentre que uns prenen com a base *πιτυς* *pitys* 'pi', altres fan derivar el topònim de *πυθων* *pythôn* 'serp'. Aquesta dualitat, origen segurament de molts errors en les grafies, està consagrada per la ICZN, i per tant és previsible que mai no serà objecte de rectificacions, tret que canviïn les normes de nomenclatura.

A més, no deixa de sobtar que s'utilitzin diferents sufixos sobre una mateixa base: *ebusitana*, *ebusica*, *ebusiana*. Un cert rigor en la

utilització de sufixos llatins no estaria de més.²

b) Noms que prenen com a base la forma castellana dels topònims:

1. *Gallegostrongylus ibicensis* Mas-Coma 1977.
2. *Trochoidea ebusitana margaritae* Jaeckel 1952.
3. *Schyzophyllum ibizanum* Verhoeff 1924.
4. *Glomeris ibizana* Verhoeff 1924.
5. *Lathriopyga ibicensis* Ellis 1974.
6. *Machimus ibizensis* Gil 1932.
7. *Asteia ibizana* Enderlein 1935.
8. *Idaea ibizaria* Mentzer 1980.
9. *Coscinia cribaria ibicenca* Kobes 1991.
10. *Leptochilus ibizanus ibizanus* Schulthess-Schindler 1934.
11. *Andrena flavipes ibizensis* Warncke 1984 in Hohmann.
12. *Typhlosorius ibizensis* Coiffait 1973.
13. *Elaphocera ibicensis* Escalera 1926.
14. *Alphasida ibicensis ibicensis* Pérez-Arcas 1868.
15. *Alphasida ibicensis ovalaris* Escalera 1925.
16. *Alphasida ibicensis medae* Español 1940.³
17. *Pseudosericius ibicensis* Español 1955.
18. *Nesotes viridicollis ibicensis* Español 1940.
19. *Chrysolina banski ibicensis* Bechyne 1950.
20. *Podarcis pityusensis ahorcadosi* Eisentraut 1930.
21. *Podarcis pityusensis frailen-sis* Eisentraut 1928.

2. De fet, les normes de nomenclatura fan recomanacions sobre aquest tema i ofereixen alguns exemples concrets: *alb-us*, *alb-a*, *alb-um*; *nig-er*, *nig-ra*, *nig-rum*; *brev-is*, *brev-is*, *brev-e*; *ac-er*, *ac-ris*, *ac-re*.

3. Aquest topònim pot ser resultat d'un error, ja que a les Pitiüses no existeixen les Medes, però sí ses Bledes. I l'hàbitat d'aquesta subespècie és una de ses Bledes, na Plana. Les illes Medes són a la costa de Girona, davant l'Estartit, tenen un valor biogeogràfic equiparable a ses Bledes i molt sovint són citades simultàniament.

22. *Podarcis pityusensis puercoensis* Buchholz 1954.

23. *Crocidura russula ibicensis* Vericad i Balcells 1965.⁴

Com en l'apartat anterior, torna a haver-hi dos aspectes a considerar: per un costat, ara es prenen com a base els topònims en la seua forma castellana –o castellanitzada–: *Ibiza* (Eivissa), *Margarita* (illa Margalida o, millor, illa de ses Balandres), *Ahorcados* (es Penjats), *Fraile* (es Frare), *Puercos* (illa des Porcs). Per altra banda, com abans, les mateixes incoherències: *ibicensis* (amb *c*) / *ibizensis* (amb *z*); i el mateix desgavell pel que fa als sufixos formadors de gentilicis, amb tres de diferents: *ibicensis* (-ENSIS), *ibizanus*, *ibizana*, *ibizantum* (-ANUS, -ANA, -ANUM), *ibizaria* (-ARIUS, -ARIA, -ARIUM), que poc tenen a veure amb la concordança amb el gènere gramatical de l'element genèric de l'espècie. A més, sobta un *ibicenca* (!), que ben poc té de llatí ni de llatinitzat. Poc rigor i camps qui pugui... O això sembla.

c) Noms que prenen com a base formes errònies dels topònims:

1. *Trochoidea (=Xerocrassa) ebusitana calderensis* Schröder 1978 (illa d'Encalders). A l'illa d'Encalders, la cartografia sol reflectir una forma *illa d'en Calders* (quan no *Caldés* o *Caldes*), que no es correspon amb l'etimologia del nom, ja que no hi ha documentat cap personatge de nom o cognom Calders que hagi pogut originar el topònim. En canvi, la motivació i l'etimologia del topònim deuen tenir relació amb els immensos cocons i les grans basses que hi ha sobre la superfície de la punta de s'Illa d'Encalders (cal tenir en compte que l'illa d'Encalders no deu ser illa des de fa molt temps; antigament devia ser prolongació de la punta) (Ribes 1993: 98-99). En aquesta illa també hi ha la sargantana *Podarcis pityusensis caldesiana* (*Lacerta lilfordi caldesiana*) (Müller, 1928).

4. El nom d'aquesta subespècie es contraposa a la *Crocidura graveolens balearica* Miller 1907, que només és present a Menorca, tot i el nom.



L'illa d'Encalders i, en segon terme, la punta de s'Illa d'Encalders (foto: A. M. Cirer).

2. *Trochoidea ebusitana canae* Jaekel 1952 (es Canar). En aquest cas s'ha pres com a base una forma sense *r* final (*Caná*), i fins i tot que hauria de ser forma plana (*Cana*).

3. *Trochoidea (=Xerocrassa) ebusitana hortae* (Schröder, 1978) (illot de s'Ora). Fins no fa ben pocs anys no s'ha establert que la grafia correcta d'aquest topònim és *illot de s'Ora* (Ribes 1992). Hi han contribuït els fets que el mot *ora* 'vora' ja és opac per als parlants, i que s'han produït diverses associacions i etimologies populars, tot reinterpretant el topònim com un *illot de s'Hort* (així solia aparèixer aquest illot en la cartografia, quan és evident que no hi ha hagut mai cap hort), o *illot de s'Or* (pel color; a més, el nom del metall també es pronuncia a voltes amb una vocal neutra final), o fins i tot *illot de s'Hora*. Els científics no coneixien l'illot de s'Ora, però sí que en coneixien l'ecosistema, amb les seues poblacions típiques, però amb el nom d'*illot de s'Hort*.

4. *Podarcis pityusensis caragolensis* Buchholz 1954 (en Caragoller). Com en el cas des Canar, el nom científic pren com a base una forma *Caragolé* o *Caragole*, sense *r* final.

5. *Podarcis pityusensis characae* Buchholz 1954 (Xarraca). En aquest cas es pren com a base la castellànització del topònim precatalà *Xar-*

raca, i a més amb un error ortogràfic.

6. *Podarcis pityusensis gastabiensis* (= *Lacerta lilfordi gastabiensis*) Eisentraut 1928 (Castaví). El nom d'aquesta subespècie també engloba, en algunes revisions taxonòmiques, un bon nombre de poblacions de les illes des Freus. L'illa de Castaví, situada davant la punta de Castaví de s'Espalmador, deu el seu nom a un antic jaciment dels s II-I aC. La profusió de fragments d'àmfora en superfície explica la forma medieval: *Guastaví*, mot compost del verb antic *guastar* 'devastar, arruïnar' i *vi* (Ribes 2012).

7. *Podarcis (=Lacerta) pityusensis hortae* (Buchholz, 1954) (illot de s'Ora). Val ací el que s'ha dit abans, *supra*.

8. *Podarcis pityusensis purroigensis* Buchholz 1959 (Porroig). Ací es pren com a base la forma *Purroig*, quan ha de ser amb *o*: *Porroig* (< *Port+roig*).

9. *Podarcis pityusensis ratae* Eisentraut 1928 (illa de ses Rates). En aquest cas es pren com a base un nom en singular, quan el topònim és clarament en plural.

4. Noms que prenen com a base la forma catalana dels topònims

Al costat de tots aquests noms científics que prenen com a base topònims antics, o en castellà, o grafies errònies, hi ha també valuoses



En Caragoler també ha donat nom a alguns endemismes, a partir de les formes incorrectes Caragolè o Caragole (foto: Enric Ribes).

excepcions, cada vegada més freqüents. No de bades la cartografia oficial cada vegada està més normalitzada i reflecteix els topònims eivissencs i formenterers amb més correcció. Vet-ne ací alguns exemples:

1. *Trochoidea caroli espartariensis* Schröder 1984 (s'Espartar).
2. *Trochoidea caroli formenterensis* Schröder 1984 (Formentera).
3. *Trochoidea ebusitana mesquidae* Schröder 1978 (illot de sa Mesquita o Mesquida).
4. *Trochoidea ebusitana muradae* Jaeckel 1952 (illa Murada).
5. *Trochoidea ebusitana redonae* Jaeckel 1952 (illa Redona).
6. *Trochoidea ebusitana vedrae* Jaeckel 1952 (es Vedrà).
7. *Trochoidea ebusitana vedrannellensis* Jaeckel 1952 (es Vedrannell).
8. *Salentinella formenterae* Platvoet 1984 (Formentera).
9. *Pseudoniphargus pedrerae* Petrus 1990 (sa Pedrera).
10. *Rhadinopsylla eivissensis* Beaucournu i Alcover 1984 (Eivissa).
11. *Orthomus trapezicollis formenterae* Breit 1933 (Formentera).
12. *Platyderus formenterae* Jeanne 1988 (Formentera).
13. *Podarcis pityusensis canaretensis* Cirer 1981 (illa des Canaret).
14. *Podarcis pityusensis formen-*

terae Eisentraut 1928 (Formentera).

15. *Podarcis pityusensis gorrae* Eisentraut 1928 (na Gorra).
16. *Podarcis pityusensis muradae* Eisentraut 1928 (illa Murada).
17. *Podarcis pityusensis negrae* Eisentraut 1928 (illa Negra).
18. *Podarcis pityusensis redonae* Eisentraut 1928 (illa Redona).
19. *Podarcis pityusensis tagomagensis* Müller 1927 (Tagomago).
20. *Podarcis pityusensis torre-tensis* Buchholz 1954 (illa de sa Torreta).
21. *Podarcis pityusensis vedrae* Müller 1927 (es Vedrà).
22. *Apodemus sylvaticus eivissensis* Alcover 1977 (Eivissa).

5. Conclusions

En tots els casos que hem esmentat el topònim s'ha utilitzat per a designar espècies o subespècies amb nomenclatura linneana, i com que ja no es poden canviar el noms científics encunyats –i fins i tot en el futur sembla que haurà de resultar molt difícil, impossible si no hi ha un canvi de normes– ara tenim una distorsió entre el nom de l'illa (o del lloc) i el nom dels organismes vius que l'habiten. Si a més tenim en compte que els noms propis no es poden canviar, malgrat que hom hi observi ostensibles faltes ortogràfiques (*Gutierrez* vs. *Gutiérrez*, per

exemple), no podem canviar els noms científics dels organismes.

Per tant, és molt important disposar d'una cartografia rigorosa, detallada i correcta, que respecti els topònims en la llengua pròpia del país.⁵ Aquesta cartografia haurà de permetre que sigui més fàcil batejar amb correcció qualsevol nova espècie o subespècie que es descobreixi.

I per altra banda, cal estar atents a qualsevol modificació futura de les normes que regeixen les nomenclatures científiques. Si això es produís algun dia –ara per ara no és previsible– caldria aprofitar qualsevol finestra d'oportunitats que s'obris per adequar-hi l'ús dels topònims al nom real i escrit correctament.

6. Bibliografia

- BUCHHOLZ, K. F. (1954). «Zur Kenntnis der Rassen von *Lacerta pityusensis* Bosca (*Reptilia, Lacertidae*)». A: *Bonn Zool. Beitr.* 5 (1-2): 69-88.
- CIRER, A. M. (1981). *La lagartija ibicenca y su círculo de razas*. Consell Insular d'Eivissa i Formentera: Eivissa.
- CIRER, A. M. & SERAPIO, J. (2015). *Sargantanes i illes d'Eivissa i Formentera*. Balàfia Postals: Eivissa.
- LINNÉ, C. von (1758). *Systema Natura. Regnum Animale* (10th ed. Tom 1; L. Salvii, Holminae).
- PONS, G. X. & PALMER, M. (1996). *Fauna endèmica de les illes Balears*. Institut d'Estudis Balearics: Palma.
- RIBES I MARÍ, E. (1992). «L'Illot de l'Ora». A: *El Pitiús* [Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs], 1991, p. 63-64.
- RIBES I MARÍ, E. (1993). *La toponímia de la costa de Sant Joan de Labritja*. Edicions Can Sifre: Eivissa.
- RIBES I MARÍ, E. (2012). «Castaví: una proposta etimològica». A: *Eivissa* [Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs], núm. 51, p. 17-22.
- SCHRÖDER, F. (1978). «*Trochoidea (Xerocrassa) ebusitana* (Hidalgo, 1869) und ihre Rassen auf den Pityusen/Spanien». A: *Veröff. Überseemuseum Bremen*, A 5: 83-120.

ANTÒNIA M. CIRER COSTA, BIÒLOGA
ENRIC RIBES I MARÍ, FILÒLEG ■

5. En els darrers anys s'han fet avenços importants, i en el futur, la tasca de la Universitat de les Illes Balears, amb l'elaboració del «Nomenclàtor de les Illes Balears» (NOTIB), i de l'empresa pública SITIBSA, encarregada de la cartografia oficial, seran determinants.